

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. V св. 9—10

БЕОГРАД 1954

СА Д Р Ж А Ј

	Страна
1. А. Белић: О сложеним реченицама и сродним појавама . . .	297
2. М. Стевановић: Акценат радног глаголског придева . . .	306
3. М. С. Московљевић: Шта је исправније: пише се „великим словом“ или „с великим словом“?	319
4. А. Белић: О расправи дра М. Московљевића	326
5. В. М. Мишовић: Значење израза <i>плагмени мачеви</i> и сл. у народним песмама	329
6. Р. Ј.: Требачки, трепачки или трепчански?	334
7. С. Машић: Један Вуков латинизам	337
8. Д-р Милка Ивић: О значењима заменице <i>којешта</i>	341
9. М. Беговић: Поковац и поковина	347
10. И. Стевовић: Акценат у изговору неких спикера Београдског радија	349
11. Језичке поуке	354

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Секретар Уређивачког одбора — Бранислав Милановић

Научна Рњита

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД 1954

Штампа Графичко предузеће „Академија“ - Београд, Космајска ул. бр. 28

ПОКОВАЦ и ПОКОВИНА

У граду Требињу, у посебном крају који се зове Крш, живи око 50 кућа Цигана. Они су се ту населили почетком XVIII века и баве се углавном ковачким, поткивачким, калајџиским и лимарским занатом. У раније време највише су се бавили ковањем. За време турске управе било је десетак ковачница са једним или више вигњева. Било је ту чувених ковача који су имали своје муштерије по целој јужној Херцеговини и по селима око Дубровника. Они су искивали разне оруђе и покивали су (оправљали) старо.

Код ових ковача усталио се одавно обичај да са сељацима закључују уговоре о покивању (оправљању) алата: да се преломљено углави и прекује, да се напрсло припоји и закали, да се истрошено покује и да се искривљено исправи. На основу тога уговора или погодбе ковач је дужан да преко целе године оправља оруђе (алат) једне сељачке куће под условом да му се о јесени, обично о Митровудне, плати *поковина* (или *поковнина*), тј. награда. Поковина се давала у житу, било белом, стрном житу или кукурузу, а кретала се од 10 до 50 ока годишње. Њена висина зависила је од величине поседа, од разгранатости радова и броја чланова сељачке куће. Сељак који закључи овакав уговор са ковачем зове се *поковац*. Овакво пословање било је од користи и за ковача и за поковца. Ковачи су се на тај начин могли намирити житом за годину дана, а поковци одржавати у исправном стању свој алат. То је нарочито важило за оно старо време кад је било доста тешко на тржишту набавити довољне количине жита и алата.

Погодбу о покивању закључивао је ковач са поковцем обичним споразумом. Погодба се углављивала како народ вели: у четири ока, без свједока и видока, „везује се за ријеч

и вјерује на ријеч“. Уговори о покивању, који су некад били обична и честа појава, почели су постепено ишчезавати за последњих 50 година. Данас су већ потпуно изашли из обичаја.

Отуда се речи *поковац* и *поковина* већ данас ретко чују у народном говору овога краја. Има ту сада много људи који и не знају право значење ових речи, а донедавно ни ја то нисам знао. Прегледајући Вуков Рјечник и још неке друге речнике, нашао сам о томе само кратка објашњења. *Поковац* = ковачев муштерија, *поковина* = ковачева награда. У народном говору требињског краја ове речи имају уже значење. *Поковац* је само онај муштерија који у току целе једне економске године (обично од Митрова до Митрова) оправља алат код ковача по нарочито углављеној погодби. *Поковина* је награда редовно у житу коју ковач о јесени добива од својих поковаца за уложени труд.

М. Беговић